

Anebo tak, jak *Cípus*, jenž v říční vodě své rohy uviděl – vskutku je viděl – a nevěřte, že je ten obraz plné důvěry hoden, svou rukou si na čelo sahal, zkoušeje to, co zřel. Pak oči už nezatracoval: stanul (poraziv nepřátele voj, jak vítěz se vracel), vztahuje ruce k nebi a zraky své zdvíhaje, pravil: „Cokoli, bohové nebes, to znamená zvěstuje, staň se šťastným – je-li šťastné – i pro římský národ, i pro vlast; hrozné, staň se tím mně!“ Pak nakupil zelený pažit v oltář, plný trávy, a vonným ohněm jej uctív, nalije do misky vína a zabív obětní ovci chvějně útroby zkoumá a pátrá, cože mu věští.

Jakmile etruský věštec svůj pohled na droby upřel, ihned veliký převrat v nich uviděl římského státu, nebyl však dosti zřejmý. Než bystré pozdvihnuv zraky od útroby dobytčete a spatřiv *Cípuvy* rohy, zvolal: „Králi, buď živ! Neb tebe a těchto tvých rohů má být poslušen celý zde kraj i s římskými vrchy! Zanech váhání hned a pospěš si vkročit do bran, dokud jsou volny: tak velí ti los! Jak do města vstoupíš, staneš se králem a navždy se zmocníš bezpečně žezla!“

Cípus ucouvl zpět a odvrátiv od hradeb města hrozný obličej dí: „Ó, zapuďte, zapuďte, bozi, takovou neblahou předzvěst! Je o mnoho správnější pro mne vyhnanecem být, než aby mě Kapitól uviděl králem!“

Pravil a důstojný senát i národ vybídl ihned svolati. Vavřínem míru však dříve si zahalil rohy, vystoupil na pevný násep, ježž zrobilo udatné vojsko, k dávným pak bohům předků dle zvyku se pomodliv, pravil: „Jeden zde muž má králem se stát, ač bude-li v městě ponechán. Kdože to jest, ne jménem, znamením udám: rohy má na svém čele. Jak vyložil věštec, ten člověk, vejde-li v Řím, z vás otroky učiní, bezprávné raby. Brány jsou volny, ten muž již mohl vtrhnouti do nich, já se mu postavil však, ač není mi na světě nikdo bližší než on. Ó, zabraňte, *Quiríté*, v město mu vejít,

buď jej těžkými pouty hned sevřete, je-li jich hoden, nebo ať skončí ten strach svou smrtí neblahý tyran!“

Jako se borovic vysoké pně kdy rozburácejí, Východu zuřivý van když zahoukne do nich, či bijí s hukotem mořské vlny, když člověk naslouchá z dálky, tak též zahučel národ. Však zmatenou směsicí hlasů v davech proniká hlas jen jediný: „Kdo je ten člověk?“ Hledí na čelo všem a hledají řečené rohy.

Cípus opět jim dí: „Hle, zde je ten hledaný člověk!“ S hlavy si věnec sňal, ač celý národ mu bránil, čelo jim ukázal své, a na čele oba dva rohy. Všichni sklopili zrak a jali se bolestně vzdychat, neradi viděli jen tu slavnou, záslužnou hlavu (kdo by to uvěřit mohl?), i nesnesli, aby ta hlava nadále bez pocty byla, a čestným ji přikryli věncem. Předáci však – vždyť neměls vejít do hradeb římských – tolik čestné půdy ti poskytli darem, ó *Cípe*, kolik by s párem býků sis ruchadlem, vnořeným v půdu, mohl jít zabrat sám, jsa od rána do šera v práci; rohy pak tvé, tak podivné podoby, vyryli s hlavou v kovové veřeje brány, by dlouhé přečkaly věky.

PŘÍCHOD ASKLÉPIŮV DO ŘÍMA

Zjevte mi teď, ó *Músy*, vy pomocné bohyně pěvců (víte to přec, a předlouhá minulost není vám skryta), kterak rozmnožil *Ostrov*, ježž obtéká hluboký *Thybris*, posvátné obřady *Říma*, jsa sídlem *Asklépiovým*!

Strašný mor kdys otrávil ovzduší *latijské* země, nemoci pobledlá těla tu ležela, pokryta špinou. Lidé, znaveni pohřby, když vidí, že pokusy lidské nezmohou nic a lékařské umění nemůže prospět, o pomoc k nebeským bohům se obrátí, navštíví *Delfy*, celé země to střed, a *Foibovu* věštírnu slavnou, prosí, aby jim bůh v tom neštěstí prospěti ráčil

Anebo tak, jak *Cípus*, jenž v říční vodě své rohy uviděl – vskutku je viděl – a nevěřte, že je ten obraz plné důvěry hoden, svou rukou si na čelo sahal, zkoušeje to, co zřel. Pak oči už nezatracoval: stanul (poraziv nepřátele voj, jak vítěz se vracel), vztahuje ruce k nebi a zraky své zdvíhaje, pravil: „Cokoli, bohové nebes, to znamená zvěstuje, staň se šťastným – je-li šťastné – i pro římský národ, i pro vlast; hrozné, staň se tím mně!“ Pak nakupil zelený pažit v oltář, plný trávy, a vonným ohněm jej uctív, nalije do misky vína a zabív obětní ovci chvějně útroby zkoumá a pátrá, cože mu věští.

Jakmile etruský věštec svůj pohled na droby upřel, ihned veliký převrat v nich uviděl římského státu, nebyl však dosti zřejmý. Než bystré pozdvihnuv zraky od útroby dobytčete a spatřiv *Cípovy* rohy, zvolal: „Králi, buď živ! Neb tebe a těchto tvých rohů má být poslušen celý zde kraj i s římskými vrchy! Zanech váhání hned a pospěš si vkročit do bran, dokud jsou volny: tak velí ti los! Jak do města vstoupíš, staneš se králem a navždy se zmocníš bezpečně žezla!“

Cípus ucouvl zpět a odvrátiv od hradeb města hrozný obličej dí: „Ó, zapudte, zapudte, bozi, takovou neblahou předzvěst! Je o mnoho správnější pro mne vyhnanecem být, než aby mě Kapitól uviděl králem!“

Pravil a důstojný senát i národ vybídl ihned svolati. Vavřínem míru však dříve si zahalil rohy, vystoupil na pevný násep, jež zrobilo udatné vojsko, k dávným pak bohům předků dle zvyku se pomodliv, pravil: „Jeden zde muž má králem se stát, ač bude-li v městě ponechán. Kdože to jest, ne jménem, znamením udám: rohy má na svém čele. Jak vyložil věštec, ten člověk, vejde-li v Řím, z vás otroky učiní, bezprávné raby. Brány jsou volny, ten muž již mohl vtrhnouti do nich, já se mu postavil však, ač není mi na světě nikdo bližší než on. Ó, zabraňte, *Quiríté*, v město mu vejít,

buď jej těžkými pouty hned sevřete, je-li jich hoden, nebo ať skončí ten strach svou smrtí neblahý tyran!“

Jako se borovic vysoké pně kdy rozburácejí, Východu zuřivý van když zahoukne do nich, či bijí s hukotem mořské vlny, když člověk naslouchá z dálky, tak též zahučel národ. Však zmatenou směsicí hlasů v davech proniká hlas jen jediný: „Kdo je ten člověk?“ Hledí na čelo všem a hledají řečené rohy.

Cípus opět jim dí: „Hle, zde je ten hledaný člověk!“ S hlavy si věnec sňal, ač celý národ mu bránil, čelo jim ukázal své, a na čele oba dva rohy. Všichni sklopili zrak a jali se bolestně vzdychat, neradi viděli jen tu slavnou, záslužnou hlavu (kdo by to uvěřit mohl?), i nesnesli, aby ta hlava nadále bez pocty byla, a čestným ji přikryli věncem. Předáci však – vždyť neměls vejít do hradeb římských – tolik čestné půdy ti poskytli darem, ó *Cípe*, kolik by s párem býků sis ruchadlem, vnořeným v půdu, mohl jít zabrat sám, jsa od rána do šera v práci; rohy pak tvé, tak podivné podoby, vyryli s hlavou v kovové veřeje brány, by dlouhé přečkaly věky.

PŘÍCHOD ASKLÉPIŮV DO ŘÍMA

Zjevte mi teď, ó *Músy*, vy pomocné bohyně pěvců (víte to přec, a předlouhá minulost není vám skryta), kterak rozmnožil *Ostrov*, jež obtéká hluboký *Thybris*, posvátné obřady Říma, jsa sídlem *Asklépiovým*!

Strašný mor kdys otrávil ovzduší latijské země, nemoci pobledlá těla tu ležela, pokryta špinou. Lidé, znaveni pohřby, když vidí, že pokusy lidské nezmohou nic a lékařské umění nemůže prospět, o pomoc k nebeským bohům se obrátí, navštíví *Delfy*, celé země to střed, a *Foibovu* věštírnu slavnou, prosí, aby jim bůh v tom neštěstí prospěti ráčil

spasným výrokem svým a skončil útrapy Říma.
Celé místo i vavřín, i toulec, který bůh drží,
rázem se zachvělo vše a z hloubky svatyně knězka
vydala takový hlas a zděšenou pohnula hrudí:
„Na bližším, Římane, místě měls hledati, u mne co hledáš,
na bližším hledej i teď! Vám netřeba Foibovy přízně,
aby vám zmírnil žal, vám Foibova syna je třeba!
Syna si pozvete mého a štěstí vás provázej cestou!“

Jakmile moudrý senát se dověděl o božím vzkazu,
pátrá, ve kterém městě syn Foibův přebývá mladý,
potom poselstvo vyšlou, by odplulo do Epidauru.
Když svou zahnutou lodí tam přistali poslové římsí,
před Řeky, do rady sešlé, se uvéstí dali a prosí
o boha: přejí si jej mít u sebe, aby té zkázy
zbavil ausonský kraj; tak neklamná věštba prý káže.
Různí se mínění rady: část přítomných soudí, že nelze
odpírat žádanou pomoc, však mnozí ochránce města
radí podržet zas a svého se nevzdávat božstva.

Váhali. Pozdní den již soumraku ustoupil zatím;
noční pak stín již zahalil v temnotu okrsek světa:
tenkrát k lůžku tvému, ó Římane, přistoupil ve snách
onen pomocný bůh, však v takové podobě, v jaké
bývá ve chrámě: venkovskou hůl svou levicí držel,
pravou hladil si dlouhý vous, jenž s brady mu splýval,
ze svých vlídných úst pak taková vydával slova:
„Odlož strach! Já přijdu, však v nové se podobě zjevím.
Pohled na toho hada, jenž kolem mé hole se vine:
dobře si zapamatuj ten pohled, abys ho poznal!
Změním se v tohoto hada, však většího, budu se jevit
takovým, jakým má být tvor nebeský, změní-li tvářnost.“

Ztratil se hlas, bůh též, a současně s hlasem i bohem
zmizel i spánek a milostný den již vystřídal snění.

Světél hvězdných sbor když nazítří zahnal Zora,
předáci, rozpaků plni, se sejdou v nádherném chrámu
vytouženého boha a prosí, aby jim ráčil
nebeským znamením najevo dát, kde sídliti míní.
Sotva skončili prosbu, hle, bůh, jsa v podobě hada,

s vysokým hřebenem zlatým, svou blízkost sykotem hlásil,
při svém příchodu pak též sochou i oltářem, dveřmi,
podlahou mramorovou i zlatými otřásl štíty;
uprostřed svatyně své se do výše vztyčil až po hrud',
zastavil se a žárnými zraky se rozhlédl kolem.
Zděšený zástup trne. Než kněz (měl bělostnou stuhou
ovinut ctihodný vlas), ten poznal boha a zvolal:
„Ejhle, toť bůh, toť bůh! Buď zbožný srdcem i ústy,
kdokoli s námi tu dlí! Tvůj zjev, ó velebný bože,
k blahu nám buď a pomáhej všem, kdo zbožně ti slouží!“

Přítomní všichni se koří dle rozkazu božstvu a všichni
potomci Aenéovi to dvojí zvolání kněze
opětují, svou zbožnost jevíce slovy i srdcem.
Přikývl bůh a pohnuv korunkou záruku slibu
najevo dal, též kmitavým jazykem opětně syčel.
Potom se s lesklých schodů šine, otáčí nazpět,
odcházeje, svou tvář a k oltáři starobylému
pohlíží, zdraví svůj dávný dům i chrámové sídlo.
Odtud plazí se dál ten velikán, cestou, jež kvítím
poseta jest, se svíjí v oblouky, prostředkem města
přímo k přístavu míří, jenž zahnutou hrází je chráněn.
Tam se zastavil bůh a zdálo se, jako by vlídným
pohledem propouštěl dav, jenž kráčel uctivě za ním;
na koráb ausonský pak svým tělem se uložil: koráb
pocítil boží břímě, kýl poklesl pod vahou boha.
Římané mají radost, i zabijí na břehu býka,
koráb ozdobí vínky a odváží spletená lana.

Lehlý vánek popohnal loď: bůh do výše trčí,
o kormu zakřivenou se opírá šjíjí a shlíží
do proudů blankytných vln. Tak dorazil za mírných
vánků

hladinou iónských vod, když Auróra po šesté vyšla,
k Itálii a plavil se dál kol lacínských břehů,
proslulých Júnóny chrámem, a skylackou zátoku objel.
Iápygii minuv a nalevo stočiv se vesly,
vyhne se amfríským skalám a napravo kélénským tesům,

míjí Rómethium, též Nárycii a Kaulón,
pronikne úžinou mořskou, kde sicilský Pelóros leží,
k obydlí Aiolovu pak zamíří, k temeským báním,
k Leukosii a růžovým zahradám vlahého Paesta.
Odtud Kapreje mine a výběžek Minervin srázný,
surrentské pahorky též, jež vzácnou prosluly révou,
město Herkulovo a Neápol, k slastnému klidu
stvořenou, Stabie před ní a dál chrám Sibylly kúmské.
Poté k teplým zřídílům loď dorazí, k Linternu, s háji
lentišků, k Volturna toku, jenž množství písku svým
proudem

unáší, k Sinuesse, jež bílé holuby chová,
knezdravým minturským slatím a k mohyle pěstounky trojské,
k Antifatovu sídlu a k Trachantu bažinatému,
k zemi zvané dle Kirky a k Antiu na pevném břehu.

Jakmile k tomuto břehu se uchýlil plachetní koráb
(moře se bouřilo již), hle, bůh se rozvíjet začal,
u velkých závitěch opouští loď a stáčeje tělo
plazí se v otcův chrám, jenž na žlutém břehu tam ležel.
Ale když moře ztichlo, bůh epidaurský se zdvihl,
opustil otcův oltář, kde spřízněným božstvem byl přijat,
brázdí pobřežní písek, své chřestící šupiny po něm
smýkáje, po kormidle se vyšplhá na kormu lodi,
tam pak složil svou hlavu a zůstal, až k Táboru doplul,
v posvátný lavínský kraj a k ústí tiberských proudů.

Sem se mu ze všech stran dav národa, otcové, matky,
hrnuli vstříc – též panny, jež hlídají svatý tvůj oheň,
trojská Vesto – a radostným pokřikem zdravili boha;
a jak se rychlý koráb tou řekou naproti proudu
ubírá, na obou březích tam stojí oltářů řady,
na obou kadidlo praská a vzduchem line se vůně,
zatím co vetknutý nůž se skolenou zahřívá žertvou.

Konečně dorazil bůh až do Říma, do hlavy světa:
had se tu náhle zdvihl a o stožár vysoký opřen
otáčí krkem a po vhodném sídle se rozhlíží kolem.
U města štěpí se tiberský proud, kol souše se vine

– Ostrov sluje to místo – a vztahuje na obě strany
ramena stejně dlouhá, jež svírají uprostřed zemi:
tam se z latijské lodi syn Foibův uchýlil nyní,
božský ten had, a nebeskou tvář vzav na sebe opět,
ukončil smutek a žal a Římanům přinesl spásu.

CAESAROVA APOTHEÓSA

Ale ten bůh k nám přišel jak cizinec do našich chrámů:
Caesar je ve vlasti bohem! Ač nade vše mírem i v bojích
vynikl, nikoli války, jež skvělými triumfy skončil,
nikoli to, co provedl doma, a sláva, jež rychle
vzplanula, v novou hvězdu – tu vlasatou – změnila reka:
spíše to způsobil Caesarův syn! Jeť největším dílem
z výkonů Caesarových, že Augusta učinil synem.
Velká to věc, že námořních Britannů pokořil vojska,
sedmi že rameny Nílu, jenž papýros ve vodách rodí,
proplul s vítězným loďstvem a připojil ke Quirínovu
panství Numidy vzdorné i Jubovy kényfské kraje,
Pontos, nadutý jmény svých Mithridatů, že získal
triumfů houf, z nichž několik oslavil: je to však více,
nežli že takého muže nám zanechal? Jaká to přítěň
k lidskému rodu, ó bozi, že on jest vladařem světa!

Neměl-li tedy on sám být smrtelným semenem zplozen,
bohem musel být otec. To zbožného Aenea zlatá
viděla máť, a viděla též, jak pontifikovi
strojí se žalostná smrt, jak spiklenci zdvíhají zbraně.
Zbledla, a s kterým bohem se setkala, říkala všechněm:
„Pohleď, s jakou to silou se chystají úklady na mne,
s jakou šalbou a lstí se útočí na onu bytost,
kterou mi jedinou jen rod trojského Iúla nechal!
Což se mám jediná já hrýzt starostmi oprávněnými?
Mne hned Týdeův syn smí poranit aitólským kopím;
teď zas trojské hradby, zle hájené, mohou mě zlekat;
jindy zas vidím syna, jenž bloudí za dlouhé plavby,